

УДК 338.48:379.845:631
DOI: 10.31891/2307-5740-2021-290-1-27

СОКОЛОВА А. О.

Волинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту картоплярства НААН, смт. Рокині, Луцький район, Волинська область,

РАТОШНЮК Т. М., РАТОШНЮК В. І.

Інститут сільського господарства Полісся НААН, м. Житомир

МАРТИНЮК М. А.

Поліський національний університет, м. Житомир

ТУРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ

На прикладі Литовезької об'єднаної територіальної громади Волинської області доведено, що туристична діяльність є перспективним напрямом сталого соціо-еколого-економічного розвитку сільських територій в умовах децентралізації. Встановлено, що на території Литовезької громади є чимало пам'яток культури, архітектури, історії, які у різному вигляді збереглися до сьогодні й можуть використовуватись для розвитку туризму у громаді.

Ключові слова: туризм, агротуризм, територіальна громада, сільський розвиток, сільські території

SOKOLOVA A.

Volyn State Agricultural research station of the Institute of Potato NAAS,
village Rokyny, Lutsk district, Volyn region

RATOSHNIUK T., RATOSHNIUK V.

Institute of Agriculture Polissya NAAS, Zhytomyr

MARTYNYUK M.

Polissya National University, Zhytomyr

TOURIST ACTIVITY AS A PRIORITY DIRECTION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION OF MANAGEMENT

One of the directions of development of the agro-industrial complex is rural tourism - a proven phenomenon in many countries around the world, which already occupies a niche in the economy of our country. The specificity of rural tourism as a type of economic activity is not only to meet the needs of consumers in recreation, but also to have a significant impact on other sectors of the rural economy through diversified links.

Today, tourism is a sphere of socio-economic complex, which in many countries has become a rapidly developing industry. Currently, every seventh job in the world is provided by the tourism business. The results of recent studies show that in the structure of tourist flows is increasingly developing green rural, or, as it is called - agritourism. Hence the exceptional relevance of the further development of this type of tourism, as a significant source of additional income for rural "agro-villages" and, accordingly, local budgets of territorial communities.

The aim of the work is to determine and evaluate the quantitative and qualitative parameters of the formation and development of rural tourism at the regional level as a priority area of sustainable development of rural areas in the context of decentralization. Definitions of the concepts "rural tourism" and "agritourism" are defined and the basic features of different models of rural tourism are given. On the example of the Lithuanian united territorial community of Volyn region it is proved that tourist activity is a perspective direction of sustainable socio-ecological-economic development of rural territories in the conditions of decentralization. It has been established that on the territory of the Lithuanian community there are many monuments of culture, architecture, history, which have been preserved in various forms to this day and can be used for the development of tourism in the community. It is substantiated that in modern economic conditions in Volyn region it is necessary to find new activities that would complement agriculture. The search for approaches to this problem explains the increased attention to rural tourism, which with rapid development can revive many rural areas. It has been proven that on the one hand, rural tourism today is the provision of services for the rest of tourists in rural areas, associated with staying in the house of a farmer with the use of local resources; on the other hand, it is an effective tool for sustainable socio-ecological and economic development of communities in the conditions of decentralization of power.

Key words: tourism, agritourism, territorial community, rural development, rural areas.

Постановка проблеми. Одним із напрямів розвитку агропромислового комплексу стає сільський туризм – апробоване явище у багатьох країнах світу, яке займає вже свою нішу і в економіці нашої держави. Специфіка сільського туризму як виду економічної діяльності полягає не тільки у задоволенні потреб споживачів у відпочинку, а й у здійсненні вагомого впливу на інші сектори сільської економіки через диверсифіковані зв'язки.

Туризм сьогодні – це сфера соціально-економічного комплексу, яка в багатьох країнах перетворилась на індустрію, що бурхливо розвивається. В даний час кожне сьоме робоче місце в світі забезпечує туристичний бізнес. Результати останніх досліджень засвідчують, що в структурі туристичних потоків все більшого розвитку набуває зелений сільський, або, як його ще називають – агротуризм [1].

Звідси випливає виняткова актуальність подальшого розвитку цього виду туристичної діяльності, як вагомого джерела додаткових грошових надходжень сільських «агроосель» та відповідно місцевих бюджетів територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики сільського туризму в Україні здійснюють вчені – В. Васильєв, Ю. Зінько, Н. Кудла, В. Куценко, Н. Липчук, О. Орленко, Х. Роглев, М. Рутинський та ін. Окремі напрями розвитку туризму досліджують О. Бейдик, В. Безносок, В. Євдокименко, В. Кифяк, Н. Коніщева, М. Крачило, О. Любіцева, І. Смаль, Д. Стеченко, Т. Ткаченко, В. Федорченко, Л. Шульгіна. Значний внесок у розробку теорії і практики туризму зробили такі зарубіжні дослідники, як Я. Варшинська, І. Вайнене, А. Верволь, М. Біржаков, М. Борушак, І. Енджейчик, Л. Жаліс, І. Зорін, В. Квартальнов, К. Крижановська, М. Міка, Р. Павлусінські, С. Пісаревський, Т. Ратц та ін.

Різноманіття сільських територій, де здійснюється туристична діяльність, потребує обґрунтованого аналізу передумов і факторів ефективного використання їх туристсько-рекреаційних ресурсів.

Метою роботи є визначення та оцінення кількісних та якісних параметрів становлення та розвитку сільського туризму на регіональному рівні як пріоритетного напрямку сталого розвитку сільських територій в умовах децентралізації управління.

Методика досліджень. У ході дослідження використано комплекс методів, що дозволило одержати науково обґрунтовані результати. Зокрема, використано такі методи: історико-ретроспективний, абстрактно-логічний, економіко-статистичний, аналізу і синтезу, індукції та дедукції, аналогії, порівняння. Методологічною та інформаційною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, матеріали періодичних видань, Internet-ресурси й аналітичні матеріали щодо функціонування сільського туризму в Україні та світі.

Виклад основного матеріалу. На науковій і практичній ниві ще досі тривають дискусії про зміст і направленість таких понять і явищ, як «сільський туризм» і «агротуризм». Звернемося з цим питанням до поважного словника з подорожей, туризму та гостинності британця С. Медліка (1993 р.). Згідно з цим словником, **сільський туризм** (*rural tourism*) – відпочинковий вид туризму, сконцентрований на сільських територіях. Він передбачає розвиток туристичних шляхів, місць для відпочинку, сільськогосподарських і народних музеїв, а також центрів з обслуговування туристів з провідниками та екскурсоводами. Поняття «сільський туризм» часто ототожнюють з «агротуризмом», але «сільський туризм» значно ширше.

Агротуризм (*farm tourism*) – відпочинковий туризм, що передбачає використання сільського (фермерського) господарства. Агротуризм може проявлятися у різних формах, але завжди включає наймання помешкання. Розрізняють дві базові форми агротуризму: наймання помешкання з обслуговуванням безпосередньо в межах дворогосподарства або розміщення на нічліг з самообслуговуванням на землях, що належать до дворогосподарства, наприклад в кемпінгах та наметах. Агротуризм таким чином виступає однією з форм сільського туризму. У агротуризмі дворогосподарство (фермерське господарство) становить одночасно нічліжну базу та головний предмет інтересу для туриста [2, 3].

Екотуризм – це форма подорожі, сприятлива для навколишнього середовища. Вона відбувається на територіях, що мають природничу цінність (національні та ландшафтні парки). Екотуризм спрямований на охорону природного й культурного середовища регіонів, які відвідуються туристами. Він передбачає, що учасниками цих подорожей є люди з високою екологічною свідомістю. Синонімом поняття «екотуризм» є **зелений туризм** (*green tourism*), природничий туризм (*nature tourism*). Виділяють такі форми екотуризму – активний екотуризм (піший, велосипедний, водний, кінний, рибальство), фауністичні та флористичні поїздки (орнітологічні поїздки, полювання, тематичні поїздки), культурологічні й етнографічні поїздки [4].

Сільський туризм і його різновидність агротуризм мають багато спільного з екотуризмом і часто відповідають багатьом його пріоритетам, зокрема: збереження природничого та культурного середовища, підтримка добробуту місцевої громади, постачання туристам харчів з місцевих продуктів. У сільських місцевостях організують відвідувачам багато додаткових послуг, що включають екотуристичні програми: кінні та велосипедні прогулянки, маршрути по знакованих стежках у національних і ландшафтних парках, природничі подорожі, збирання ягід та грибів. Сільський туризм (агротуризм) і екотуризм відрізняються основними цілями використання вільного часу, їхня головна різниця полягає у базових мотивах подорожування. Сільський туризм – це форма проведення вільного часу у вигляді стаціонарного відпочинку, тоді як базовою метою екотуризму виступає активне відкриття дикої природи, традицій і культури, їх глибоке пізнання й сприйняття. Сільські оселі можуть використовуватись як база для ночівлі та харчування екотуристів. У спеціальній літературі з'явилось нове поняття **екоагротуризм**, що передбачає відпочинок у селян, які вирощують сільськогосподарську продукцію із застосуванням екологічних методів. Тут агротуризм поєднується з екологічним сільським господарством.

Наведені вище поняття, пов'язані з сільським туризмом і екотуризмом, знайшли своє використання для визначення форм туристичного руху в Україні. Зокрема, відпочинок в українських селах було визначено як «**сільський зелений туризм**». Він охопив широкий спектр форм відпочинку на селі: від стаціонарного відпочинку у сільській місцевості (власне сільський туризм), відпочинку у туристичних центрах і курортах, що розташовані у селищах і малих містах, до відпочинку у сільських дворогосподарствах (агротуризм) [5].

Європейська концепція розвитку сільського туризму базується на визначенні сільського господарства як його базису, оскільки саме воно, поряд із сільськими природними благами та бізнес-ініціативою селян, здійснює суттєвий вплив на формування сільської культурної спадщини, що, як відомо, приваблює до сільської місцевості не лише міське населення, а й іноземних туристів, які бажають з ним познайомитися. Саме сільське господарство домінує у формуванні сільського ландшафту, в якому поєднуються різні види виробництва, підприємств, поселень та архітектурних споруд. Крім того, завдяки сільськогосподарському виробництву існує етнологічний потенціал сільської місцевості, який активно використовується в сільському туризмі, зокрема, сільськогосподарські машини та знаряддя, кар'єри, кузні, ремісничі професії та майстерні, самобутні архітектура та фольклор, різноманітна народна кухня тощо. Разом з тим, взаємодія сільського туризму та сільського господарства є взаємовигідною, оскільки рівною мірою приносить соціально-економічні дивіденди як одному, так і іншому.

Прийнятий у ЄС підхід до дефініції поняття «сільський туризм» передбачає його розуміння як дій людини, що мандрує та залишається в сільській місцевості на термін до одного повного року для дозвілля, бізнесу і інших цілей (за виключенням оплачуваної діяльності на території перебування) [6]. Інакше кажучи, сільський туризм – сектор туристичної індустрії, який орієнтований на використання природних, культурно-історичних, економічних, людських та інших ресурсів сільської місцевості та її специфічних умов для створення комплексного туристичного продукту. Разом з тим, паралельно з цим терміном в ЄС та світі часто використовуються як еквівалентні і такі, як агротуризм, агроекотуризм, агроетнотуризм, агроекоектотуризм, хоча між ними існують принципові відмінності, на основі яких формуються різні моделі сільського туризму (табл. 1). Ключові фактори успіху сектора сільського туризму формуються на основі конкурентних переваг та тенденцій розвитку як сільського господарства, так і туризму конкретної країни в цілому.

Волинська область володіє значним туристичним та рекреаційним потенціалом, представленим багатими природними ресурсами, лікувальним мікрокліматом, значною історико-культурною спадщиною, розвинутими самобутніми народними мистецтвами. На території області під охороною держави перебуває 1534 об'єкти культурної спадщини, налічується 20 історичних населених місць, діють два історико-культурні заповідники, знаходиться 265 озер, 231 рекреаційна зона та три Національні природні парки (Цуманська пуща, Припять-Стохід, Шацький), достатньо розвинена мережа туристично-рекреаційних закладів. На території області розташована значна кількість пам'яток архітектури, містобудування, історії, мистецтва, природи, археології. Підґрунтям для розвитку туризму є проведення на території області низки фестивалів, що відображають регіональні особливості.

Таблиця 1

Принципові ознаки моделей сільського туризму

Модель туризму	Характерні ознаки
Агротуризм	ознайомлення з сільською працею та участь у ній; використання ресурсів сільської місцевості, зокрема, сільськогосподарських тварин та рослин; харчування сільськогосподарською продукцією місцевого походження.
Агроекотуризм	розташування поселення для туристичної діяльності на території з відносно непорушеною природою; метою подорожі для туриста є відпочинок та отримання уявлення природних особливостей цієї місцевості.
Агроетнотуризм	відвідування людьми місць проживання етнічних груп або об'єктів їх культури і релігії; метою такої подорожі для туриста є відпочинок та ознайомлення з життям, побутом, культурою та звичаями етнічних груп.
Агроекоектотуризм	розташування поселення для туристичної діяльності на території з відносно непорушеною природою; на території сільського поселення проживають етнічні групи або знаходяться об'єкти їх культури та релігії.

Джерело: сформовано на основі [7].

На території області функціонують 90 зон тривалого відпочинку загальною площею 259,44 га, 138 зон короткочасного відпочинку загальною площею 1776,04 га. Область характеризується сприятливою екологічною ситуацією, яка сформувалася внаслідок порівняно невисокого рівня індустріалізації території та незначного антропогенного навантаження. Це обумовило збереження високої рекреаційної здатності території області, віднесення Волині до перспективних регіонів України з розвитку туристсько-рекреаційної галузі, сприяє розширенню потенційних можливостей розвитку туристсько-рекреаційної галузі в майбутньому та створює передумови для організації та функціонування лікувально-оздоровчого, культурно-пізнавального, спортивного, сільського та інших видів туризму. Можливості розвитку туристичної галузі у Волинській області посилюються прикордонним положенням та транспортною доступністю її території. Яскраві регіональні особливості Волинської області, поряд з багатим природно-ресурсним та історико-архітектурним потенціалом, створюють всі передумови для організації сучасної туристичної інфраструктури і розвитку вітчизняного та міжнародного туризму на її території.

Майже кожна об'єднана територіальна громада Волинської області має великий туристичний потенціал, а реформа місцевого самоврядування спонукає використовувати його для залучення інвестицій. Нині деякі волинські громади вже використовують можливості, які відкриває туризм; його важливе значення набуває все більшого розуміння з боку влади й жителів. Туризм – це інструмент, що може стати початком комплексного розвитку громади в умовах децентралізації управління. Спершу історичні споруди

чи унікальні об'єкти приваблюють туристів, далі попит випереджує пропозицію й виникає глобальна потреба у розвитку інфраструктури, що в результаті збільшує зацікавленість у розвитку місцевості, залучає інвестицій і покращує імідж громади. У сучасних умовах сільський туризм може стати не лише джерелом отримання додаткових грошових надходжень, а й повноцінним видом підприємницької діяльності, яка в змозі забезпечити зростання зайнятості та прибутковості особистих селянських господарств, позитивно вплинути на економічне становище громади [2].

Литовезька об'єднана територіальна громада Іваничівського району Волинської області була створена у грудні 2016 року. До об'єднаної громади увійшли 6 сіл: Литовеж, Заболотці, Біличі, Заставне, Кречів, Мовники. Громада знаходиться у південно-західній частині Волинської області. Центром є село Литовеж, яке розміщене неподалік від міста Нововолинськ. Загальна площа ОТГ становить 122,42 км², що еквівалентно 12242 га. Наближеність території ОТГ до кордону з Республікою Польща (ЄС) та міста Нововолинськ є надзвичайно вигідним чинником у соціально-економічному розвитку території. Литовезька ОТГ займає вигідне для господарської і життєвої діяльності фізико-географічне положення, яке визначає особливості природних умов та природно-ресурсного потенціалу [9].

Литовезька громада має унікальний туристичний потенціал: давні історико-культурні пам'ятки (наприклад, у селі Литовеж є пам'ятка археології національного значення – городище «Замок», датування IX-XIII століття), природний ландшафтний заказник «Заставненський» – площею 156 га та загальнозоологічний заказник «Прибужжя» – площею 110 га, які простягаються вздовж річки Західний Буг, яка омиває 52 км кордону Литовезької громади. У 2018 році на сесії Литовезької сільської ради прийнято рішення про погодження створення Національного природного парку «Західне Побужжя», який заплановано створити з метою проведення регулярної науково-просвітницької, культурно-виховної та науково-дослідної роботи.

У селі Литовеж є земельна ділянка, яка придатна для облаштування зони відпочинку. Вона має вигідне географічне розташування – прилягає до траси Р-15 Ковель-Жовква та розташована на березі річки Західний Буг. Адміністрація громади зацікавлена в інвесторі, який використовуватиме ділянку для створення зони відпочинку та розміщення готельно-ресторанного комплексу.

Литовезька громада має можливість для розвитку різних видів туризму. Тут є кілька пам'яток для історичного туризму, храмів – для паломників, природних об'єктів – для зеленого туризму. Але при цьому всі вони є непорядкованими та не розвиненими на належному рівні. Для формування позитивного образу громади варто виготовляти сувенірну продукцію, яка стане чудовим подарунком для туристів та гостей громади.

Литовезька сільська рада вже затвердила офіційну символіку, яку доцільно розмістити на сувенірну продукцію. На основі затвердженої символіки необхідно розробити єдиний стиль оформлення, який буде вирізняти сувенірну продукцію. Декілька видів блокнотів, ручки, магніти, екосумки, футболки, кепки – усе це можна презентувати як партнерам, так і гостям та туристам, які завітали до громади. Ці речі люди використовуватимуть з користю, а розміщена символіка громади нагадуватиме про успішну співпрацю чи приємно проведений час. У майбутньому до створення та реалізації сувенірної продукції зможуть долучитися представники місцевого бізнесу та власники еко-садиб на території Литовезької громади [10].

Задля розвитку туризму у Литовезькій громаді необхідно не лише збирати інформацію про місцеві історичні пам'ятки, розвивати тематичні екскурсійні маршрути, але й облаштовувати чітку навігацію по території громади та встановлювати об'єкти, які привертатимуть увагу туристів. Одним з найважливіших елементів маркування є інформаційні таблички на пам'ятках громади. Для того, щоб вони активно використовувались, на кожній таблиці буде надруковано QR-код, який веде на присвячену відповідному історичному об'єкту інформацію, що буде розміщена у вкладці «Туризм» офіційного сайту Литовезької сільської ради. Вказівники по території громади дозволять туристам самостійно планувати маршрути та дізнаватись усю необхідну інформацію, навіть не звертаючись до послуг екскурсоводів. Важливим елементом реалізації проекту є уніфікованість усіх складових маркування – усі вказівники та таблички будуть виготовлені в одному стилі із зазначенням символіки Литовезької громади.

Важливою туристичною пам'яткою в с. Литовеж є вали давнього городища, на яких знаходився замок, навколо якого об'єднувалося населення адміністративного центру XV-XVI ст. Найбільшої шкоди він зазнав в результаті турецько-татарських нападів. Про монгольську навалу на Литовеж свідчить місцева легенда, як при облозі міста турками, одна жінка з високої замкової вежі вбила з лука відомого ворожого воєначальника, що був похований за селом. Найвірогідніше замок було спалено у XVIII ст. під час національно-визвольних повстань на Правобережній Україні.

Історичними пам'ятками фортифікаційних споруд с. Литовеж є Довготривалі оборонні точки (доти). Будівництво укріплених залізобетонних споруд для прикриття артилерійської зброї, її обслуги та для довготривалої оборони розпочалося навесні 1941 року. Під час Другої світової війни литовезькі доти громади зіграли важливу роль в обороні західних рубежів нашої держави від німецько-фашистських загарбників.

Важливим туристичним місцем є «Музей історії села Литовеж». Загальна кількість експонатів налічує 196 одиниць. Заснований музей 1 вересня 1989 року. Експозиційні відділи висвітлюють різноманітні сторінки минулого рідного села. На сьогодні, на жаль, приміщення знаходиться в аварійному стані.

Чудовим місцем відпочинку є р. Західний Буг. З обох берегів відкриваються прекрасні краєвиди, що гарно милують око та створюють сприятливі умови для покращення настрою. Як було зазначено вище, на території громади, у селі Литовеж знаходиться також готельно-розважальний комплекс «Три Бобри». Заклад пропонує різноманітні послуги для відпочинку жителями сіл, гостям і, звичайно, туристам.

Традиційно на українсько-польському кордоні у прикордонній смузі біля річки Західний Буг, кожного року проходять Європейські Дні Добросусідства «Кордон 835 Кречів-Крилів». Організатори з року в рік наголошують, що цей міжнародний захід проводиться для привернення уваги громадськості до стану кордону, створення передумов для розвитку співпраці між країнами, популяризації української і польської культур. Захід символічний й спонукає до єднання та братерства, що особливо важливо у прикордонних регіонах. На території Литовезької ОТГ у селі Кречів проходить фестиваль, у якому беруть участь колективи із різних громад Іваничівського району та області. Під час цього заходу відвідувачі та туристи мають можливість побачити національні традиції, посмакувати українськими стравами та ознайомитися із історичними місцями цієї території. Загалом, Європейські Дні Добросусідства – це масовий проект із залученням великої кількості ресурсів. Завдяки цій події, громада активно розвиває свій туристичний потенціал та зміцнює партнерські стосунки із сусідньою державою [10].

Отже, Литовезька ОТГ має величезний туристичний потенціал, який реалізується на недостатньому рівні. Громада багата туристичними ресурсами, які представлені комплексом історичних, архітектурних, природних, мистецьких, літературних пам'яток, що дає змогу задовольнити пізнавальні інтереси туристів. Наявність великої кількості озер, річок, гаїв, лісів дає підставу створювати оздоровчо-рекреаційні зони для цікавого відпочинку й ефективного оздоровлення різних груп населення. Однак, вже сьогодні можна сказати що досліджувана громада впевнено прямує до того щоб стати особливим осередком туристично-рекреаційної діяльності у Волинській області, що відмічено в Стратегічному плані розвитку Литовезької ОТГ на період до 2024 р., який містить 4 стратегічні довгострокові цілі, відповідні їм операційні цілі та конкретні завдання. Розглянемо операційні цілі та завдання стратегічної цілі 4. Розвиток туризму (табл. 2).

Таблиця 2

Операційні цілі та завдання стратегічної цілі 4. Розвиток туризму в Литовезькій ОТГ

Операційні цілі	Завдання
4.1. Розвиток інфраструктури зеленого, релігійного, рекреаційного туризму	4.1.1. Розробка туристичних шляхів
	4.1.2. Створення та розвиток рекреаційних зон та зон відпочинку
	4.1.3. Проведення археологічних розкопок на території громади
	4.1.4. Створення мережі еко-садиб у селах громади
4.2. Популяризація туристичного потенціалу Литовезької громади	4.2.1. Популяризація туристичних можливостей
	4.2.2. Виготовлення промоційних матеріалів про громаду

Джерело: сформовано за матеріалами Стратегічного плану розвитку Литовезької ОТГ на період до 2024 року

Операційна ціль 4.1. Розвиток інфраструктури зеленого, релігійного, рекреаційного туризму.

Литовезька громада має унікальний туристичний потенціал: давні історико-культурні пам'ятки (наприклад, у селі Литовеж є пам'ятка археології національного значення – городище «Замок», датування IX-XIII століття), природний ландшафтний заказник «Заставненський» – площею 156 га та загальнозоологічний заказник «Прибужжя» – площею 110 га, які простягаються вздовж річки Західний Буг, яка омиває 52 км кордону Литовезької громади тощо. Для покращення туристичної привабливості громади варто розробити туристичні шляхи, облаштувати рекреаційні зони та зони відпочинку, залучити експертів до вивчення історичного та культурного минулого громади тощо. Досягнення операційної цілі пропонується через наступну структуру завдань.

Завдання 4.1.1. Розробка туристичних шляхів. Заходи/ідеї для проєктів: розробка документації, необхідної для розвитку туристичної інфраструктури; ознакування у вигляді інформаційних табличок та вказівників історичних пам'яток місцевості; розробка тематичних туристичних маршрутів по території Литовезької громади.

Завдання 4.1.2. Створення та розвиток рекреаційних зон та зон відпочинку. Заходи/ідеї для проєктів: облаштування рекреаційних зон на території громади; створення зони відпочинку «Старе русло».

Завдання 4.1.3. Проведення археологічних розкопок на території громади. Заходи/ідеї для проєктів: проведення ремонтних та реставраційних робіт пам'яток місцевого значення та об'єктів історико-культурної спадщини; залучення експертів до проведення досліджень на території городища «Замок» у селі Литовеж.

Завдання 4.1.4. Створення мережі еко-садиб у селах громади. Заходи/ідеї для проєктів: створення бази туристично привабливих об'єктів нерухомості та переобладнання їх на еко-садиби; створення каталогу еко-садиб громади.

Операційна ціль 4.2. Популяризація туристичного потенціалу Литовезької громади.

Надзвичайно важливим є не лише створення привабливої туристичної інфраструктури у громаді, а й популяризація туристичного потенціалу громади. Маркетинг і промоція туристичних об'єктів та продуктів громади передбачає: систематичне інформування про туристичний потенціал громади на місцевому, всеукраїнському та міжнародному рівнях; виготовлення різного роду сувенірної продукції, елементів

канцелярії тощо. Досягнення операційної цілі пропонується через наступну структуру завдань.

Завдання 4.2.1. Популяризація туристичних можливостей. Заходи/ідеї для проєктів: забезпечення промоції туристичного потенціалу громади на всеукраїнському та міжнародному рівнях; створення та наповнення вкладки «Туризм».

Завдання 4.2.2. Виготовлення промоційних матеріалів про громаду. Заходи/ідеї для проєктів: виготовлення сувенірної продукції; виготовлення канцелярії із зазначенням логотипу громади; виготовлення та встановлення вітальних білбордів «Вас вітає Литовезька громада!».

Розглянувши операційні цілі та завдання стратегічного плану розвитку Литовезької ОТГ на період до 2024 року в галузі туризму, можна побачити чіткі кроки і обґрунтовані шляхи його реалізації. Дані операційні цілі та завдання забезпечують дію усієї сукупності необхідних для цього соціальних, економічних, організаційних та інших чинників, кожний з яких виконує конкретну цільову функцію.

Важливим завданням для органу місцевого самоврядування Литовезької ОТГ є зосередження уваги на підтримці розвитку сільського туризму на даній території. Адже підсумовуючи усі наведені позитивні фактори діяльності сільського туризму можна впевнено стверджувати, що розвиток туристичної діяльності являється одним із пріоритетних напрямків забезпечення сталого соціо-еколого-економічного розвитку громади.

Висновки. Реалізація операційних цілей та завдань Стратегічного плану розвитку Литовезької ОТГ на період до 2024 року в сфері туризму дасть змогу зміцнити матеріально-технічну базу, розширити мережу закладів туристичної інфраструктури громади та Волинської області в цілому, підвищити якість туристичних послуг та безпеку туристів, підвищити рівень зайнятості населення; утримувати в належному стані об'єкти історико-культурної спадщини, створить передумови для залучення інвестицій, покращить якість науково-методичного та кадрового забезпечення, збільшить кількість туристичних відвідувань краю та надходження від туризму до бюджету громади, у тому числі від туристичного збору.

Визначено, що головною умовою для ведення агротуристичної діяльності є його фінансова підтримка та постійне оновлення. Сучасні умови потребують новітніх програм та креативних проєктів. Важливо залучати до їх реалізації місцевих жителів, зокрема молодь, яка може відіграти важливу роль у майбутньому сільських територіальних громад. Адже, вчасне заохочення молодих людей до розбудови громад та розвитку туристичного потенціалу надасть підтримку місцевій владі і змусить її задуматись над питанням створення комфортних умов для їх проживання.

Отже, в сучасних умовах господарювання у Волинській області необхідно знайти нові види діяльності, які б доповнили сільськогосподарську. Пошук підходів до вирішення цієї задачі пояснює підвищену увагу до сільського туризму, що за швидкого розвитку може оживити багато сільських регіонів. З одного боку – сільський туризм сьогодні – це надання послуг для відпочинку туристів у сільській місцевості, пов'язаного з перебуванням у будинку сільського господаря з використанням ресурсів місцевості. З іншого – дієвий інструмент стабільного соціально-економічного розвитку громади в умовах децентралізації управління.

Література

1. Трухан О. Л. Сільський туризм як джерело додаткових грошових надходжень особистих селянських господарств / О. Л. Трухан // Стратегія розвитку і реалізації потенціалу АПК : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 26 вересня 2008 р. м. Житомир / Житомирське обласне об'єднання громадської організації «Спілка економістів України». – Житомир, 2008. – С. 135.
2. Соціально-економічні проблеми розвитку сільських територій: регіональний аспект : кол. монографія, під ред. В. І. Ткачука. – Видавництво : ПП «Рута», Житомир 2014. – С. 253–256.
3. Розвиток підприємництва у сільській місцевості : довідник / [В. М. Микитюк, О. В. Скидан, О. Д. Ковальчук та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 320 с.
4. Соколова А. О. Зелений туризм як форма самозайнятості сільського населення Волині / А. О. Соколова, Н. В. Дудченко // Роль науки у підвищенні технологічного рівня і ефективності АПК України : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., 16-17 травн. 2013 р. – Тернопіль : Крок, 2013. – С. 377 – 380.
5. Розвиток сільського зеленого туризму та сільських територій в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agroua.net/economics/documents/category-102/doc-26/>.
6. Community Methodology on Tourism Statistics (Paperback) – Eurostat: European Commission, 1998. – 83 p.
7. Mader R. Exploring Ecotourism. – URL : <http://www.planeta.com/ecotravel/tour/definitions.html>
8. Boučková B. Definition of agritourism. - AgriTourNet 'S Hertogen Bosch, March, 2008. URL : http://agrotournet.tringos.eu/files/DEFINITION_OF_AGRITOURISM.ppt.
9. Паспорт Литовезької ОТГ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://lotg.gov.ua/informatsiya-pro-litovezku-silsku-radu/>.
10. Литовезька об'єднана територіальна громада: Інвестиційний паспорт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://lotg.gov.ua/invest-proposytsii-lotg/>.

References

1. Trukhan O. L. Rural tourism as a source of additional cash receipts of personal farms / O. L. Trukhan // Strategy for the development and implementation of the potential of the agro-industrial complex: materials All-Ukrainian. scientific-practical Conf., September 26, 2008, Zhytomyr / Zhytomyr Regional Association of the Union of Economists of Ukraine. - Zhytomyr, 2008. - P. 135.
2. Tkachuk V. I., Sokolova A. O., Goliy O. V. etc. Socio-economic problems of rural development: regional aspect: col. monograph, ed. V. I. Tkachuk. - PE Publishing House "Ruta", Zhytomyr 2014. - P. 253-256.
3. Development of entrepreneurship in rural areas [text]: handbook / [V. M. Mykytyuk, O. V. Skidan, O. D. Kovalchuk and etc.]. - Kyiv: Center for Educational Literature, 2012. - 320 p.
4. Sokolova A. A. Green tourism as a form of self-employment of the rural population of Volyn / A. A. Sokolova, N. V. Dudchenko // The role of science in improving the technological level and efficiency of the agro-industrial complex of Ukraine: materials III All-Ukrainian. scientific-practical conf., May 16-17. 2013 - Ternopil: Krok, 2013. - P. 377-380.
5. Development of rural green tourism and rural areas in Ukraine [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <http://agroua.net/economics/documents/category-102/doc-26/>.
6. Community Methodology on Tourism Statistics (Paperback) [Electronic resource]. – Eurostat : European Commission, 1998. – 83 p.
7. Mader R. Exploring Ecotourism [Electronic resource]. – R. Mader. – Rezhym dostupu: <http://www.planeta.com/ecotravel/tour/definitions.html>
8. Boučková B. Definition of agritourism / B. Boučková – AgriTourNet 'S Hertogen Bosch, March, 2008. [Electronic resource]. – http://agrotournet.tringos.eu/files/DEFINITION_OF_AGRITOURISM.ppt.
9. Passport of the Lithuanian OTG [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <http://lotg.gov.ua/informatsiya-pro-litovezku-silsku-radu/>.
10. Lithuanian United Territorial Community: Investment Passport. [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <https://lotg.gov.ua/invest-proposytsii-lotg/>.

Надійшла / Paper received: 19.01.2021

Надрукована / Paper Printed : 05.03.2021